

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

לך לך תשפ"ג

ברית של שלמות

תוכן

א' - בריאת האדם לשם תיקון / א

ב' - ברית של תיקון / ג

ג' - מחשבות של תיקון / ו

מקרטעים בשבילים צדדיים. הם מגיעים לבסוף לכל מיני דברים קטנים, ומביאים לאדם הישגים עלובים.

הנגר הבכיר

לכן תוכלו למצוא לפעמים אדם חשוב, מנהל בכיר של חברה גדולה ומכובדת, שכאשר הוא חוזר הביתה מהמשרד בתום יום עסקים ארוך ומתיש, הוא יורד מיד למרתף, נוטל לידי את כלי עבודתו, ועוסק בעבודות נגרות. הוא מסוגל לבלות שם שעות ארוכות - הוא מנסר ומשייף ומצפה בלכה עד שלבסוף הוא עולה על יצועו בשעות הקטנות של הלילה.

ואשתו תוהה לעצמה, "במה הוא כל כך עסוק שם במשך הלילה כולו?" אז למחרת בבוקר, אחרי שהוא יוצא למשרד, היא יורדת למרתף על מנת לראות את פרי עמלו של בעלה המנכ"ל הבכיר, והיא מגלה ארון ספרים קטן.

אין מה לומר שהיא מופתעת ביותר. ארון הספרים הזה שבעלה בנה, נחמד ככל שיהיה, שווה כמה דולרים לכל היותר, ובעלה יכול בקלות להרשות לעצמו לרכוש אותו במקום להשקיע שעות רבות כל כך בבנייתו. ובכל זאת, איש העסקים העשיר והעסוק, הקדיש שעות רבות מזמנו היקר כדי ליצור חפץ כה פשוט וזול.

"כמו של הקונדיטוריה"

האמת היא שאשתו אינה שונה ממנו. הלא מדובר בגברת בעלת אמצעים המאפשרים לה לחלוש על מיטב המאפיות והקונדיטוריות בעיר ולרכוש עבור משפחתה את המאפים היקרים והטעימים ביותר. ובכל זאת, מה

א' - בריאת האדם לשם תיקון

אינסטינקטים הפוכים

כתב בספר חובות הלבבות (שער הבחינה פ"ד) כי האדם ניחן בשתי מערכות של אינסטינקטים. המערכת הראשונה, זו שמוכרת לנו יותר, היא זו הכוללת את האינסטינקטים שמאפשרים לנו לשרוד מבחינה גשמית - האינסטינקט לאכול, האינסטינקט לישון, להתעטש, לבלוע. תינוק קטן, כבר מהרגע שהוא יוצא לאוויר העולם, ניחן באינסטינקט לינוק ולבלוע. אין צורך ללמד אותו את הטכניקות הללו משום שהקב"ה כבר צייד אותו ביכולת ההירדות בעולם. יש לנו הרבה מאוד אינסטינקטים כאלו, כל מיני יכולות טבעיות שמבטיחות את קיומנו כאן בעולם הזה.

אולם ישנה מערכת שניה של אינסטינקטים שלא הרבה ידוע לנו אודותיה, ואיננו שמים לב אליהם כל כך, ואלו הם האינסטינקטים שנועדו בעיקר עבור התכלית שלנו בעולם הבא. התורה מלמדת אותנו שהאדם לא נולד רק למען קיומו הגשמי, הוא לא נברא רק כדי לשרוד בעולם הזה, ולפיכך טבע בו הקב"ה מערכת של אינסטינקטים שנועדה לדרבן ולעודד אותו תמיד להשיג את הדבר לו הוא זקוק יותר מכל דבר אחר - לתקן ולהשלים את עצמו טרם בואו לעולם הבא.

אלא שמה שקורה על פי רוב הוא, שבמקום להבין את המטרה האמיתית של האינסטינקטים הללו, אנחנו מכוונים אותם לכל מיני דרכים חלופיות ומסיטים אותם מיעדם המקורי. במקום לדהור קדימה בכביש המהיר ולהגיע להישגים גדולים, האינסטינקטים הללו

האדם היוצר

יש ירושלמי שכותב משל הממחיש לנו את משמעותו של פסוק זה. המשל הוא לאומן בעל מלאכה, שיושב בחנותו במשך היום כולו. הוא לוקח גזרי עצים ויוצר מהם כל מיני כלים נאים ושימושיים. בזמן שהוא עסוק בעבודה, בנו הקטן מסתובב בחנות, ולפעמים הילד הקטן רוצה לאחוז בכלים ולחקות את אביו. אך האב מזהיר אותו לבל יגע בכלים המסוכנים. אולם לבסוף, כשהילד גדל ומתבגר, אביו אומר לו, "עכשיו זה הזמן. הנה לך, קח לידך את הכלים והחל ליצור בעצמך". כך כתוב בירושלמי.

והנמשל הוא לאדם הראשון, שהקב"ה ברא אותו כדי שהוא יהיה יוצר, ולכן טבע בו תשוקה וכמיהה ליצור ולעשות. ובמדרש רבה (יא, ו) מבואר שזהו פירושה של מילה זו, "לעשות", כלומר שהקב"ה ברא את האדם כדי **שהאדם יעשה**. בכך שהקב"ה טבע בנו את האינסטינקט הזה, את הכמיהה לעשות וליצור, הרי זה כאילו הורה לנו לקחת המושכות לידנו, ולהתחיל לעסוק במלאכת היצירה.

לתקן עולם במלכות ש-ד-י

הדחף הזה נקרא בספרים הקדושים "תיקון" - זהו שמו של האינסטינקט שדוחף אותנו ליצור ולהגשים, "לתקן עולם במלכות ש-ד-י". בתורת הקבלה נעשה שימוש רב במילה זו. על ידי המחשבות, הדיבורים והמעשים שלנו נעשים תיקונים גדולים ועצומים בכל העולמות, ויתכן ונרחיב בנושא זה בהזדמנות אחרת, אולם כרגע נתמקד במשמעות הפשוטה של המושג "תיקון", בדברים אותם נוכל להבין ולחוש בקלות. בכל אדם קיים דחף ליצור, תשוקה עזה לתקן את העולם.

כמובן שצריך לדעת איך לתקן את העולם, ובהמשך נדבר על כך, אולם ברצוני להעיר זאת כאן ועכשיו, למקרה ומאן דהו חושב שהדברים אינם חידוש כלל עבורו. יש הסבורים שהם כבר יודעים כל מה שצריך לדעת על הנושא הזה, ולכן אבהיר בזאת, שעלינו ללמוד **כיצד** לתקן את העולם, ולהבין מהו התיקון שאותו מבקש מאיתנו השי"ת יותר מכל.

היצירה החשובה ביותר שאותה תוכל ליצור, הדבר שראוי יותר מכל לתשומת לב מצדך בכל הנוגע לתיקון, זה אתה בעצמך! זו מטרתו האמיתית של האינסטינקט הזה להיות יוצר - **כדי שתעשה מעצמך משהו!**

אנחנו רואים בפועל? שעל אף האמור, יש בתוכה איזה מין דחף למצוא מתכון חדש

ולבלות שעות רבות במטבח ביתה באפיית עוגה מפוארת, על אף שזו אינה משתווה לעוגה המוצגת בקונדיטורית הבוטיק.

מהו הדחף הזה שמניע אותה ליצור עוגה משלה? מה ממריץ את בעלה לבנות את ארון הספרים הקטן הזה? האם הדחף הוא הצורך בארון או בעוגת שוקולד? הלא באפשרותו לרכוש ארון איכותי בהרבה מזה שהוא בנה, ואף היא יכולה בהחלט להרשות לעצמה להוציא כמה דולרים על עוגה משובחת יותר.

התשובה היא, שהם מגיבים לדחף שהבורא יתברך טבע בהם, והוא הדחף והתשוקה **ליצור**. הם רוצים להיות יוצרים; הם רוצים לעבוד ולעמול על משהו שיוכלו לראות בו כדבר שלהם. בכל אדם ישנו אינסטינקט מולד, שמטרתו העיקרית היא להמריץ ולדחוף אותנו ליצור עבור עצמנו משהו נצחי, לבנות את עולמנו הנצחי, אלא שרבים אינם מבינים את מטרת הדחף הזה שתוסס ומבעבע בקרבם, ולכן תחת זאת הם בונים ארון ספרים או אופים עוגה.

המקור

מיהו המקור לדחף האדיר הזה? מי הוא זה שמשמש עבורנו מודל לחיקוי בתכונה זו? זאת נוכל ללמוד מהפסוק הראשון בתורה, "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים". הקב"ה הוא הבורא והיוצר הראשון.

שמה תשאלו, "מה זה נוגע אלינו? הפסוק מדבר על ה', לא עלי!" התשובה היא שזה קשור אלינו בקשר הדוק, כי כאשר הקב"ה ברא את האדם הוא נפח באפיו נשמת חיים, ו"מֵאֵן דְּנִפַח מִדְּלִיָּה נִפַח" - הנופח נופח מתוך עצמו. נמצא שהבורא נפח בתוך האדם את התשוקה ליצור, כפי שהוא יתברך בורא ויוצר.

אם נרצה לבסס את הרעיון הזה, ולהבין שאלו אינן רק מילים יפות בעלמא, אלא מציאות אמיתית, נבחן את לשון הפסוק בפרשת "ויכולו", "כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת" (בראשית ב, ג). מהי משמעות המילים, "אשר ברא... לעשות"? המילה "לעשות" נראית לכאורה כמיותרת. הקב"ה ברא, וזה הכל! מה הכוונה שהוא "ברא לעשות"?

ולכן אם בעלך רוצה לבנות לעצמו ארון ספרים מיוחד עבור הש"ס שלו, טוב מאוד. שיקנה ש"ס יקר ויבנה עבורו ארון יפה, למען יוכלו הספרים לעמוד בצורה מפוארת ויפה על גבי המדפים שהוא בנה במו ידיו. זה יוסיף הילה של תורה לביתכם. זה מצויין ממש!

וכשאתך אופה חלות, זה גם כן דבר נפלא; בזה היא משתמשת באינסטינקט היצירתי שלה למטרה נפלאה. כאשר היא מניחה את לחם הפנים על גבי שולחן השבת, המשפחה כולה צריכה להתפעל מהחלות הזהובות.

עם זאת, עלינו להבין שלא נבראנו למטרה של כריתת יערות ובניית רהיטים; לא נבראנו כדי להפוך קמח וסוכר ומרגרינה לעוגות מפוארות. עליך לזכור מהי היצירה החשובה ביותר - אתה! זהו עיקר תפקידך בעולם! אמנם זה לא התפקיד היחיד שלך, אולם זהו התפקיד החשוב ביותר.

הבן יקיר לי

היסוד הזה מבואר בדברי המדרש על הפסוק, "אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים", ומבאר המדרש את כפילות המילה "נח", שעלינו לקרוא את הפסוק כך: "אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח נַח" - כלומר שנח עצמו היה התולדה הראשונה והמובחרת ביותר שלו. זוהי עיקר עבודתנו בעולם, ליצור ולתקן את עצמנו.

כולנו משתוקקים לילדים טובים וצדיקים, כולנו מתפללים שבנינו יהיו תלמידי חכמים - הכל טוב ויפה! אולם עלינו לוודא שהנחת הגדולה ביותר תגיע לנו מעצמנו! אל לנו לסמוך רק על נכדינו, שהם יהיו צדיקים וירונו אותנו מלא חפניים נחת, שכן יום אחד אתה עלול לעבור במקרה ליד מראה, ותרצה להיות בטוח שאתה מסתכל על הנחת הגדולה ביותר - על עצמך!

ב' - ברית של תיקון

קל וחומר ממנוע

וזה מביא אותנו למצוה בה נצטווה אברהם אבינו בפרשת השבוע, "זאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרָיִךְ הַמּוֹלֵד לָכֶם כָּל זָכָר" (בראשית יז, י). והנה, מצוה זו שבה נצטוונו להסיר דבר מה מגופנו, היא תופעה ייחודית ביותר, שכן אנחנו יודעים שאין דבר בגוף שהוא מיותר.

זהו שמוסיף המדרש הנ"ל ואומר, "אֲפֹלוּ אָדָם צָרִיךְ תִּקּוּן", כלומר שמבין כל התיקונים שאותם "בְּרָא אֱלֹקִים לְעֵשׂוֹת", שה' ברא על מנת שהאדם יעשה ויתקן אותם, אל לו לשכוח לתקן את עצמו! אחרת האדם עלול לחשוב שהוא עושה ויוצר, ובעצם הוא אינו מתקן דבר!

פרופסור לעניני תיקון עולם

מכל עבר אנו רואים אנשים רבים כל כך, שחושבים שהם מתקנים את העולם, אולם בעצם הם עסוקים בלהרוס את העולם! בקמפוס של "ברוקלין קולג'" [מכללת ברוקלין] תוכלו למצוא הרבה "מתקנים", אנשים שמנסים לתקן את העולם, ומדברים תמיד על הצורך להפוך את העולם למקום טוב יותר, אולם אנשים אלו הם כשלון אחד גדול! וזאת משום שהם מבקשים לתקן את כל השאר, אך בינתיים הם מזניחים את התיקון החשוב ביותר, ושוכחים את זה שבאמת צריך להפוך אותו לטוב יותר.

אולם גם אלו שאינם מתיימרים להיות מתקני העולם, גם הם מולכים שולל על ידי הדחף הזה. זו הסיבה לכך שהמנכ"ל עסוק בבניית ארון הספרים במרתף ביתו. זה נכון, הוא "יוצר", הוא מתקן, אבל לא זו היא תשוקתה האמיתית של נשמתו. הדבר דומה לאדם רעב שלועס נייר. הוא יכול לרמות את עצמו לפרק זמן קצר ולחשוב שבכך הוא משקיט את רעבונו, אולם לאחר זמן מה הוא מגלה שהוא עדיין רעב. ואשתו, זו שעסוקה באפיית עוגה מפוארת, תישאר גם היא רעבה אף לאחר שהגישה אותה לאורחים שהתפעלו ונהנו ממנה. כי לאמיתו של דבר, האינסטינקט הזה נועד לדברים גדולים הרבה יותר.

המטרה העיקרית

והנה, אין כוונתי לומר שיש בעיה בלאפות עוגה או בלבנות ארון ספרים. אין ספק שהדחף הזה לשפר ולתקן את העולם אינו מוגבל רק לתיקון האדם בעצמו; האינסטינקט לקחת עץ וליצור ממנו ארון, או לקחת קמח וליצור ממנו עוגה הוא גם כן חלק מהכמיהה המולדת הזו. אולי לא זו התכלית של האדם בעולם הזה, אבל זה כן חלק נלווה של האינסטינקט הזה, וגם לכך ייעד אותו הבורא יתברך. הוא רוצה שיבנו רהיטים מעץ. הוא מעוניין שהעצים שביער יהפכו לגזרי עץ וישמשו להסקה ולבניה. זו מטרתו של היער. ולכן, כאשר האדם לוקח חומרי גלם ויוצר מהם דברים, זה בהחלט חלק מתפקידו בעולם.

כותרות של "פייק ניוז"

האם נמצא כעת כותרת בעיתון כלשהו שבה המדענים יודו בכך שהם פגעו במיליוני אנשים בכך שהם גרמו להם לכרות את השקדים? האם עמוד השער של עיתון ה"ניו יורק טיימס" יזעק, "טעינו! השקדים אינם איבר מיותר!"? לא, הם לא עושים את זה ולא יעשו את זה. כאשר יש תגלית שבה הם רוצים לעשות שימוש כדי להוכיח לעולם את התיאוריות שלהם, הם ממלאים בה את העיתון כולו, אולם כשהם מגלים שזה כלום, שמדובר בטעות גמורה, לא תשמעו אף מילה אחת בנושא.

כך גם לגבי האפנדיציט - גם איבר זה נפל קרבן למאמיני האבולוציה. הם אמרו שזהו איבר שנשאר בטעות מקיום קדום יותר, ולכן המליצו לכרות אותו בהזדמנות הראשונה. הם לא הבינו שהאפנדיציט חשוב מאוד לתחזוקה השוטפת של בריאותנו, כפי שהשקדים הם חלק ממערכת הלימפה שמגינה על הגוף מפני מחלות.

לאט לאט הם מגלים את חשיבותם של כל איברי האדם. כמובן, עדיין יש להם כמה תיאוריות מטורפות לגבי איבר אחד או שנים שאת תפקידם הם עדיין לא הבינו, אולם בסופו של דבר הם יגלו שאין כלל מושג של חלק בגוף שהוא מיותר ובלתי נחוץ. ככל שעובר הזמן כך יתגלה עוד ועוד כי הבריאה כולה היא מושלמת. הכל נברא בדיוק מירבי, בדיוק למטרה שלשמה הוא נוצר. שום חלק בגוף אינו מיותר!

המילה ולקחה

אולם הנה אנחנו מגלים שלכאורה ישנו חלק אחד בגוף שהוא יוצא מן הכלל - "וְנִמְלְתָם אֶת בְּשָׂר עֶרְלָתְכֶם" (יז, יא). נראה לכאורה שהערלה היא דבר מיותר. אבל זה לא הגיוני! אם שלמותו של האדם דורשת ממנו להיות ללא הערלה, היה עליו להיוולד כך, ללא ערלה. הבורא יתברך לא ברא אדם בלתי מושלם; הכל מותאם באופן מדויק לצרכי האדם. מדוע במקרה האחד והיחיד הזה, ברא הקב"ה את האדם באופן שהוא לכאורה בלתי מושלם?

וזה מחזיר אותנו לפסוק בפרשת בראשית, "אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת". ומבין כל הדברים הנכללים במילה "לעשות", הרי שהחשוב ביותר הוא שהאדם יעשה ויתקן את עצמו. וכפי שהבאנו לעיל מהמדרש "אֲפֹלוּ אָדָם צָרִיךְ תְּקוּן", והאדם שעליך לדאוג לו יותר מכל הוא אתה בעצמך.

כפי שכבר הזכרנו בעבר, אדם שמרים את מכסה המנוע של רכבו ומציץ לעבר המנוע, לא יעלה על דעתו שיש שם אפילו חלק אחד מיותר, ולו הקטן ביותר. גם איש חסר השכלה לחלוטין המתגורר באחת משכונות העוני של העיר ניו יורק שמתעסק עם רכבו ורואה בורג קטן שלא נראה שיש לו איזה תפקיד מיוחד, לעולם לא יחשוב אפילו לרגע שהבורג הזה הוא בלתי נחוץ. דבר אחד הוא יודע - יצרני הרכבים אינם טיפשים. יש לו מספיק אמון ביצרן הרכב כדי להבין שהוא לא היה מבזבז אפילו בורג קטן או חוט חשמל זעיר. זה כלל לא בא בחשבון! משכך, אנחנו בהחלט יכולים להיות סמוכים ובטוחים שלכל חלק בגוף האדם, גם המזערי ביותר, ישנה תכלית מיוחדת ונחוצה.

אל תאמינו למדענים!

מסיבה זו אנו מתעלמים לחלוטין מטענותיהם של מאמיני האבולוציה הטיפשים והפרופסורים האויליים שטוענים שאיברים מסוימים באדם אינם נחוצים לקיומו ותפקודו, אלא הם רק שרידים שנשארו בטעות מאותן אגדות הבל שבהן האדם השתנה מקוף לבן אדם או מעכברוש לבן אדם! הם טוענים שבמשך תהליך זה, איברים מסוימים, שהיה עליהם להעלם במהלך התפתחות האדם, נותרו בטעות מאחור.

בעבר טענו המלומדים הללו כי ישנם כמאה וחמישים איברים כאלה. הם טענו שמאה וחמישים חלקים מגוף האדם הם מיותרים, ושארן בהם צורך כלל וכלל. דוגמא אחת הם השקדים. הם גילו "תגלית מדהימה" עבור האנושות, שהשקדים אינם נחוצים כלל לאדם, וזהו אבר שנותר כשריד ממצב קדום באבולוציה. וכך, ברחבי ארה"ב החלה התופעה של ניתוחים להסרת בשקדים. הניתוח האחד והיחיד שעברתי בחיי, ברוך ה', היה ניתוח לכריתת השקדים. ועד היום אני מסוגל לסלוח למאמיני האבולוציה, שניתוח זה הגיע כתוצאה מתפיסתם השגויה.

היום הם כבר התפכחו - הם מתחילים להדביק את הישגיו של אותו קשה-יום שמבין שחייבת להיות סיבה לכל חלק במכונת - ועכשיו הם גילו שהשקדים הם איבר חשוב ביותר, ושהם חלק ממערכת הלימפה. אם מתפתח זיהום בשקדים, אין להאשים את השקדים ולכרות אותם. לא! הם ממלאים את תפקידם, ומתפטרים מזיהומים הקיימים בגוף.

התורה. אצל רבים, המילה "תמים" מתארת אדם פשוט שסומך על כל אחד, כעין הבן התם המוזכר בהגדה של פסח, אדם שהוא לא מדי עמוק ופיקח.

אולם לא זו היא משמעותו של המושג "תמים". "וְהָיָה תָּמִים" פירושו "עליך להפוך את עצמך למושלם". זהו ציווי: הֵיךְ מוֹשֵׁלִים! חפש שלמות! בקש תיקון! תקן את עצמך עוד ועוד!!

נמצא שכאשר הקב"ה ציווה את אברהם, "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים", הוא גילה לו בזה מהי הדרך להשיג שלמות זו, וכיצד יוכל להגיע לאותם יסודות גדולים שאותם מצות ברית מילה אמורה ללמד אותו. דרכים רבות הן להשגת השלמות, אולם כאן גילה הקב"ה לאברהם את הדרך הטובה ביותר, והיא, "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי!" להתרגל לחשוב תמיד על כך שאתה נמצא במחיצתו של הבורא יתברך! בכל מקום שבו אתה מתהלך, בין אם אתה נמצא עם הצאן והמקנה בשדות ובין אתה נמצא במחיצתה של שרה באהל, בכל עיסוק שבו אתה מתעסק, תמיד אתה נמצא "לְפָנַי" - אני עומד ממש כאן על ירך. ובכך תזכה ל"וְהָיָה תָּמִים" - זוהי הדרך להשיג שלמות.

המבחן הגדול

מכיון שכל מטרת חייהם של אבותינו היתה להשיג שלמות, הם חיו כל רגע ורגע מחייהם באופן זה של "התהלך לפני". אכן, מדובר במשימה לא פשוטה! זהו מאבק אדיר מאין כמותו! לא קל לחשוב כל הזמן שאתה עומד לפני ה'. אולם הם עשו זאת - ה"עסק" שלהם בעולם היה ענין זה, לשאוף תמיד לשמר הכרה זו שאני מתהלך לפני השי"ת. כך כותב הרמב"ם בספרו מורה הנבוכים (ג, נא) - שכידוע אינו ספר דרוש - שהאבות חיו כל חייהם, עשרים וארבע שעות ביממה, מתוך הכרה זו שהם עומדים לפני ה'. ודבר זה הוא אשר הקנה להם את השלמות הגדולה אותה השיגו.

יש לציין בענין זה את דבריו של המסילת ישרים (פרק טז), וזה לשונו: "והנה באמת זהו המבחן שבו נבחנים ונבדלים עובדי ה' עצמם במדרגתם, כי מי שיודע לטהר לבו יותר, הוא המתקרב יותר והאהוב יותר אצלו יתברך. הם המה הראשונים אשר בארץ המה, אשר גברו ונצחו בדבר הזה, האבות ושאר הרועים אשר טהרו לבם לפניו".

אך כיצד יזכור האדם את תפקידו זה? לך נועדה מצות ברית מילה. כבר בתחילת חייו של האדם, ציווה הקב"ה לעשות פעולת תזכורת פומבית, ואנחנו עושים תיקון בתינוק על ידי אות הברית. הסרת הערלה היא סימן הברית - וסימן זה נועד להזכיר לאדם שהוא עדיין אינו מושלם, ועליו עוד לתקן את עצמו. וכשם שהוא זקוק לתיקון על ידי מילה, כך הוא זקוק לתיקון גם בשאר התחומים. זה מה שמלמדת אותנו ברית המילה, שתפקידו של אדם בחיים הוא לתקן את עצמו. מברית המילה עלינו להקיש ולהבין שכשם שגופנו זקוק לתיקון, כך גם דעתנו ומידותינו זקוקות לתיקון.

המסר הזה נועד לכולנו, ולא רק עבור הרך הנימול! מצות המילה נעשית במעמד גדול ומכובד משום שהיא נועדה עבור כולם: אנשים ונשים, בנים ובנות. אות הברית, הערך הגדול הזה שאותו מלמדת אותנו מצות המילה, הוא שיעור המיועד לכלל ישראל, כי על כל אחד ואחד מאיתנו מוטל לתקן את עצמו.

המצפן להשגת השלמות

והנה אם נחשוב על כך, הרי שמדובר בדרישה גדולה ביותר מהאדם; השגת השלמות היא משימה לא פשוטה. אנחנו זקוקים לאיזשהו כיוון כדי להתחיל במבצע הגדול הזה. אדם שיוצא למסע, לעולם לא יכול להגיע אל יעדו אם לא ידע לאיזה כיוון לנסוע. אי אפשר להיכנס למכונית ולהתחיל בנסיעה בלתי מוגדרת. אדם יוצא מניו יורק אולם הוא אינו יודע לאיזה כיוון עליו לפנות - לצפון או לדרום? "לא יָדַע לָלֶכֶת אֶל עִיר" (קהלת י, טו). אם לא ידע האדם את הדרך אל השלמות, הוא בוודאי ילך לאיבוד; בסופו של דבר הוא גם יגיע למבוי סתום, פעם אחר פעם.

משכך עלינו לחזור אל הפסוקים בפרשתנו. מי שילמד אותם בשום לב יבחין כי כאשר הקב"ה ציווה לאברהם אבינו את מצות ברית מילה, הוא הקדים ואמר לו כך: "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים".

טעות לגבי תמימות

והנה, למרבה הצער ישנה טעות נפוצה בקרב הציבור לגבי משמעות המילה "תמים", הנובעת מכך שבשפה המדוברת נעשה במילה זו שימוש שונה מכפי שכיוונה

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקנייני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670

תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

אחרת מלבד עבודת ה'. הם הזכירו לעצמם ללא הרף שהם הולכים, עובדים, מדברים לפניו יתברך ממש.

עומד לפני המלך

אדם שיש לו מודעות תמידית לעובדה שהוא עומד במחיצתו של הקב"ה, יהיה זהיר בכל פעולה ותנועה שלו. הוא יחשוב פעמיים לפני שהוא פותח את פיו ויזהר מאוד לגבי כל מילה היוצאת משם. אפילו מי שנמצא במחיצתו של ראש העיר ניו יורק מילותיו יהיו מדודות, על אחת כמה וכמה שמי שזוכר שהוא עומד לפני ה' יזהר להיות שלם, בדיבורו ובכל הנהגתו.

אכן, כדי לקנות מודעות זו נדרשת לאדם מידה רבה של מסירות למטרה! אולם זה מה שדורש השי"ת מהעם שכרת עם הקב"ה אות ברית קודש. בכך מקיים האדם את הציווי הגדול של "הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד".

ג' - מחשבות של תיקון

"מותרות" לכולנו

והנה, אני מודע לכך שנושא זה נשמע כדבר מופשט וערטילאי עבור רבים מכם, וחלק מהסיבה לכך היא שהדבר הזה אינו נעשה בפועל. אפילו הציבור החרד לדבר ה', על פי רוב חי את חייו בשגרה מבורכת של קיום תורה ומצוות והרגלים טובים ומעולים, אך המושג של לחשוב על השי"ת בכל עת נדמה כמידת חסידות, סוג של "מותרות" השייכות רק לאנשים גדולים.

אולם עליכם לדעת שענין זה שאנו מדברים עליו אינו דבר שחידשתי והמצאתי, אלא זהו חיוב גמור, פסוק מפורש בתורה: "הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ח, יא). זהו זה! אי אפשר להתחיל להתפלפל כשמדובר בפסוק מפורש! הַשְּׁמֵר! שים לב לחשוב תמיד על ה'!

אולם למען האמת ישנו פסוק מפורש עוד יותר, פסוק אותו אנו מזכירים שלוש פעמים ביום, אליו לא נוכל להתכחש כלל, פסוק המורה לאדם לזכור תמיד את בוראו.

עבודת האהבה

"וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ". האם אי פעם חשבתם על משמעותו של הפסוק? הבעיה היא שאנשים

מבואר בדברי הרמח"ל שגדולתם של אבותינו אברהם יצחק ויעקב ובני משפחתם לא התבטאה בעיקר במעשים שעשו. כמוכן שהם עשו מעשים גדולים ונפלאים. כאשר אברהם אבינו עקד את בנו על גבי המזבח, או כאשר נפל למרגלותיהם של אורחיו והתחנן לארח אותם בצל קורתו, היו אלה מעשים כבירים! הישגים עצומים!

אולם המסילת ישרים מלמד אותנו שאם נמדוד את אבותינו רק באמצעות מעשיהם הגדולים, הרי שבזה אנו ממעטים מגדולתם. **שכן עיקר גדולתם לא היתה במעשים אלא בדעת. גודל מדרגתם נמדדה במידה שבה חשבו על הקב"ה.** זהו המבחן לגדלות אמיתית.

הכנסת אורחים של דעת

כאשר אברהם אבינו שחט בן בקר עבור כל אחד משלושת האורחים שבאו בצל קורתו, אין ספק שהיה זה מעשה אדיר מאין כמותו. הלא באותם ימים לא היו אמצעי קירור, ופירושו של דבר הוא שכן בקר שלם, על בשרו הטוב והמשובח, הלך לאיבוד, וזאת רק כדי לספק לשון בחרדל עבור כל אחד מהאורחים. אברהם "בזבז" אם כן שלושה שוורים טובים עבור אורחיו, רק משום שחפץ היה לתת להם את הטוב ביותר. הכנסת האורחים של אברהם אבינו היתה ביטוי מיוחד במינו של מידת החסד שלו, והיא מהווה סמל ומופת לכל הדורות שבאו אחריו.

אולם לא זוהי עיקר גדולתו של הסיפור הזה. הגדולה האמיתית טמונה במחשבותיו של אברהם בזמן ששחט את הפרים. הוא לא עשה זאת כפי שאנחנו עושים זאת. אנחנו מוציאים את הנקניק הטוב ביותר שיש לנו במקרר ומגישים בפני האורח - וזה טוב מאוד! אולם כאשר אברהם הגיש את הבשר, בזה הוא הלך לפני ה'! היה זה ממש כמו הכהן הגדול המקריב את פרו ביום הכיפורים. אדרבה, בעבודתו ביום הכיפורים, הכהן הגדול השיג רק מעין דמעין מהדבקות שהרגיש אברהם אבינו בשעה ששחט את בן הבקר עבור אורחיו. במשך כל הזמן שעמד על גביהם ושימש אותם, מחשבתו היתה דבוק בהשי"ת והוא עבד אותו עבודה תמה. הוא לא שכת, אפילו לא לרגע, שהוא עומד לפני ה' ומשמש אותו.

זו היתה גדולתם האמיתית של האבות הקדושים - לא רק במעשים הגדולים אותם עשו אלא דוקא במעשים הפשוטים והיומיומיים אותם גם אנחנו עושים, אותם קיימו האבות כוונה טהורה, ללא שום פניה ומחשבה

עמנו בכל יום. צריך לחשוב על הניסים שעשה ה' עם עם ישראל בימי קדם, ועל מה שהוא עושה עבורנו עכשיו, בימינו אנו. צריך לחשוב על כך שה' מסתכל על כל פעולה שאתה עושה, והוא יודע אף את מחשבותיך.

ברגע שהאדם שותל את הזרעים הללו, מתחילים לצמוח שם דברים מרהיבים. מי שמרגיל את עצמו להיות אדם חושב - וכוונתי לאדם שחושב על ה' - לאט לאט זה מחלחל אל האדם ומקיף את כל מציאותו. כאשר אדם זוכה ללכת עם ה', כל יום הופך להיות יום מרגש ומסעיר. כבר אין מושג של שגרה משמימה. אין יום שהוא נטול משמעות.

גלעין האפרסק המופלא

היום הלכתי ברחוב יחד עם בחור צעיר, וראיתי גלעין של אפרסק מושלך על המדרכה. "הבט! יש כאן נס, ממש לנגד עינינו!" אמרתי לו.

"איפה? איזה נס?" שאל.

הצבעתי לעבר הגלעין, אולם הוא הסתכל עלי במבט אטום. פירושו של דבר הוא שנכונה לו עוד עבודה מרובה.

ראשית, אין שום חלק בעץ האפרסק שחזק כמו הגלעין. "הגלעין עשוי מחומר חזק ביותר, יותר מכל חלק אחר בעץ - מדוע זה כך?" אתגרתי אותו.

מדובר בבחור נבון, אז הוא ענה, "אולי כדי להגן על הזרע שבתוך הגלעין".

בדיוק! איזה דבר נפלא! לא מדובר בעץ אלא בחומר דמוי פלסטיק, חזק ביותר, שמגן על העתיד של עצי האפרסק. אפילו בעלי חיים אינם מסוגלים לשבור את הגלעין ולהגיע אל הזרע.

תכלית הדקדוק

הראיתי לו כיצד הגלעין עשוי משני חצאים שמתאימים בדיוק אחד לשני. אולם אם תנסה להפריד ביניהם, בדרך כלל הדבר לא יעלה בידך. שני החצאים דבוקים יחד בדבק חזק ביותר, מעין מלט, מתכון מיוחד בעל חוזק מיוחד, אשר מטרתו למנוע את הפרדותם של שני החצאים.

אולם ראה זה פלא, כאשר מניחים את הגלעין בתוך האדמה, הוא נפתח מעצמו. הדבק החזק הזה עשוי בצורה שכזו שהוא נכנע לחיידקים ולפטטריות שנמצאים באדמה, והגלעין נפתח מעצמו!

אינם עוצרים כדי לחשוב מה המשמעות של המילה "לבבך". הם סבורים שהכוונה ל"לב" כפי שנוהגים לומר על אדם שהוא בעל "לב טוב", אולם זו משמעות מוטעית. המילה "לב" בתנ"ך פירושה שכל או דעת, וזהו הפירוש האחד והיחיד!

עליך לאהוב את ה' לא בחצי מדעתך אלא בכל דעתך. כל מחשבותיך צריכות להיות מכוונות כלפיו יתברך. "וּבְכָל נְפִשְׁךָ" פירושו כל רצונותיך. "וּבְכָל מְאֹדְךָ" היינו בכל האמצעים העומדים לרשותך. אך "בְּכָל לִבְבְּךָ" פירושו בכל מחשבותיך. נמצאנו למדים שיש כאן ציווי מפורש שכל מחשבותינו צריכות להיות מוקדשות לאהבת ה' - כלומר שעלינו לחשוב עליו תמיד, בכל עת.

וכך מגדיר הרמב"ם את המצוה הזו: "וְיִצְדַּח הָאֱהָבָה הָרְאוּיָה, הוּא שְׂיֵאָהֵב אֶת ה' אֱהָבָה גְדוֹלָה יִתְרָה עֲזָה מְאֹד עַד שֶׁתִּהְיֶה נְפִשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּאֱהָבַת ה'... וְהוּא שׁוֹגֵה בְּהַ תְּמִיד בֵּין בְּשִׁבְתּוֹ בֵּין בְּקוּמוֹ בֵּין בְּשִׁעָה שֶׁהוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתָה" (פ"י מהלכות תשובה ה"ג).

כמה חבל! הנה לנו עבודה חשובה ויסודית כל כך, שכמעט ולא מדברים אודותיה! הלא מדובר בפסוק מקריאת שמע עליו אנו חוזרים מדי יום כמה וכמה פעמים! כיצד ניתן לומר שמצות עשה דאורייתא כזו היא מידת חסידות בעלמא? ברור כשמש שזוהי חובה המוטלת על כל יהודי באשר הוא! כל אחד ואחד מאיתנו, אנשים ונשים כאחד, מצווה לחשוב על הקב"ה בכל זמן ועת.

ללכת עם ה'

זהו הפירוש של "אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלַּךְ נַח", "וַיִּתְהַלַּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹקִים". כתוב שהצדיקים הולכים תמיד עם ה'. כיצד אפשר ללכת עם ה'? האם אפשר ללכת אתו במורד הרחוב, בזרועות שלובים? כן! כך בדיוק! זה אפילו קרוב יותר מזרועות שלובים, כי ה' נמצא במחשבותיך, ועליו אתה חושב תמיד. זוהי משימתו האמיתית של האדם בעולם הזה. מי שחפץ להשיג גדולה אמיתית, הדרך לעשות זאת היא באמצעות חשיבה תמידית אודות הקב"ה.

כמובן, צריך לדעת על מה לחשוב. מי שראשו ריק מתוכן, תהיה זו משימה לא קלה עבורו לחשוב על ה', ועל כן עליך להתחיל ולשתול זרעים בשכלך. עליך להתחיל ללמוד ספר חובות הלבבות. צריך ללמוד מה הפירוש של המושג "בטחון", מה הפירוש של "בחינה", כיצד לומדים להעריך את פלאי הבורא יתברך ואת החסד שהוא עושה

לאט, ההבנה הזו חודרת את תודעתנו, שאנחנו הולכים יחד עם הקב"ה. איזה הישג עצום!

רפואה למתוסכלים

וזו בשורה לאותם מתוסכלים שביניכם. ישנם אנשים שמרגישים שלא השיגו דבר בחייהם. "אילו רק הייתי ראש ישיבה חשוב שהקים ישיבה גדולה, שם הייתי מרביץ תורה לעדרים, מוסר שיעור כללי עם פלפולים אדירים ומעמיד תלמידים הרבה". אולי לחלק מכם עדיין יש חלומות מעין אלו; אולי יש לכם רעיונות כיצד להפיץ יהדות בעם ישראל. אולם בינתיים אתם מתוסכלים, שכן אתם מרגישים שהחמצתם הזדמנויות רבות לפעול דברים גדולים ולהגיע להישגים כבירים.

לא ולא! אל נא תאמרו כך, שכן עדיין ישנו הישג כביר שזמין לכל אדם ובכל שעה, הישג שהוא גדול יותר מכל המתואר לעיל. וזהו ההישג של "הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים". זהו התיקון הגדול ביותר שיכול האדם לעשות, משום שבזאת הוא מתקן ומשלים את עצמו, ואין דבר חשוב מזה! זה מה שמשיג האדם שמתהלך תמיד עם ה'.

ניקח לדוגמא בעל מפעל שנמצא בדרכו לפגישה מכרעת עם לקוח פוטנציאלי, והוא מעוניין מאד שהאיש הזה יבצע רכישה ממפעלו. כרגע בעל המפעל ממתין בחדר ההמתנה טרם פגישתו. מה הוא עושה עכשיו? האם נגזר עליו לשבת באפס מעש? לא! הוא יכול לחשוב על ה', ובכך ליצור ולתקן את עצמו.

דוגמא נוספת - אתה יושב בחדר ההמתנה אצל רופא השיניים, ממתין לתורך. אל תיקח לידך מגזין אשר ירעיל את מוחך כל מיני שטות ורוע. לא - אתה יכול להמתין לרופא בעורך חושב על השי"ת.

מתכון להשגת חשיבות

אל תחשבו שמדובר במשימה קלה. לא רק שלא קל לעשות את זה, אלא שלא קל לדעת מה מוטל עלינו לעשות. זהו נושא שצריך ללמוד אותו כראוי, אולם מדובר בעבודת חיים הזמינה לכל דורש. אשה עומדת במטבח ביתה, עוסקת בעיסוקיה הרגילים - אם תלמד להתרכז באמונה, בבטחון, באהבת ה', ביראת שמים, היא תטפח ותגדל את הרעיונות הללו בקרבה, ובכך היא תוכל להפוך לאחת מהנשים גדולות ביותר בהיסטוריה של העם היהודי! אין אף אחד שיודע מכך? אז מה? הוא יודע מכך, וזה מה שחשוב.

יש כאן עיצוב מדהים, המראה על מחשבה ותכנון. מי תכנן כך את הגלעין? מי חיבר את הנוסחה של דבק-הפלא הזה? השי"ת קורא לנו: "חישבו עלי!" אל תמשיכו הלאה, אל תתעלמו מהפלא הזה! כאשר אתה רואה גלעין של אפרסק ברחוב או במטבח ביתך, עצור והתבונן בו!

מי שיפתח את עיניו יראה את מעשי ידיו של ה' בכל מקום. הסימנים לחכמתו וחסדו של ה', הניסים והנפלאות של הטבע, מקיפים את האדם מכל עבר. תפוחים ולחם, עצים ועננים, דשא ועלים! הכל! כולם מיועדים עבור מטרה אחת ויחידה: לעורר אצלך מחשבות אודות הבורא יתברך. זוהי תכלית הבריאה - שנזכור תמיד את מי שברא את כל זה, ונחשוב עליו תמיד.

"הַיֵּשׁ מְשַׁכֵּל?"

אכן, התבוננות זו לא תהפוך אותך לראוי לקבל סמיכה לרבנות. אי אפשר להתקבל לאף כולל עם הידע זה לבד. אך אחד לא יכבד אותך עקב כך שאתה חושב על ה'. אולם אל תתן דעתך לכך! הקב"ה רואה את מחשבותיך האציליות, הוא רואה שאתה מתהלך עמו, ומה שהוא רואה - זה מה שחשוב מכל!

מה יש לו לאדם אם הוא גדל בתורה ומשיג פאר וכבוד בין יראי ה', אם הוא אינו גדל אף בדבקותו בה' ובקושי חושב עליו? ה' מחפש מישהו שמבקש להתהלך יחד עמו! כך אומר הפסוק (תהילים יד, ב): "ה' מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לְרְאוֹת הַיֵּשׁ מְשַׁכֵּל דָרַשׁ אֶת אֱלֹקִים" - ה' בודק - יש כאן מישהו חכם? האם יש מי שחושב עלי? הוא מחפש מישהו שמעוניין למלא את התכלית שלשמה בא לעולם. כמה חבל שאנחנו חיים את חיינו מבלי לקנות את ההכרה הזו ש"ה' מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף"!

הוא מסתכל עלי!

כדאי לכם לנסות את זה פעם. גניח שאין לכם כעת מה לעשות. למען האמת, גם אם יש לכם מה לעשות כדאי לכם לנסות את זה. שיטה טובה לפתח את "שרירי" הדעת שלנו היא להתאמן לחשוב על כך שה' מסתכל עלינו. פשוט לחשוב את המחשבה הזו: "ה' מסתכל עלי!"

אפשר להתאמן על זה בכל הזדמנות - בהמתנה לאוטובוס, בהליכה ברחוב, להתרגל לחשוב ולהרגיש שברגע זה ה' מסתכל עלי. הוא מביט בי דרך חלון הבית. הוא מביט בי גם דרך חלון הבית ההוא, דרך הסדקים שבקיר ודרך פנסי הרחוב. הוא מביט בנו כל הזמן. לאט

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

אמרו חז"ל (עירובין יח, ב), "כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב" - האם יוכל הרב לבאר את הענין בזה?

תשובה:

אין ספק ששימור בית יהודי תלוי בכמה וכמה גורמים, וזהו אחד הגורמים, וכפי שמצוי במקומות רבים בדברי חז"ל. פעמים רבות אנו עדים לבית יהודי שנהרס ונחרב ל"ע. זו יכולה להיות מחלה פתאומית או טרגדיה אחרת, ושני ההורים הולכים לעולמם ח"ו. זה קורה. לעתים ישנה טרגדיה מסוג אחר, כגון שאבי המשפחה בורח. הדברים הללו קורים ל"ע. ישנן כל מיני דרכים שבהן בית עלול להיחרב ח"ו.

והנה, בית יהודי, מלבד הערך הרב שיש לו עבור בני הבית, הרי שהוא אחד מאבני הבנין החשובים ביותר עבור עם ישראל, ולכן חובה עלינו לעשות כל שביכולתנו, ולנצל כל כלי שבידינו כדי לשמר את יציבותו של בית כזה. ואחת הדרכים העיקריות לעשות זאת היא על ידי שישמע קול התורה בבית בלילות. בעת כזה - הקב"ה מעוניין בקיומו, ולכן הוא ישמור עליו שמירה מעולה לבל ייחרב, ויגן עליו מכל מיני מרעין בישין שעלולים היו לגרום לפירוק הבית.

בית יהודי שנחרב ח"ו הוא כמו חורבן של בית מקדש מעט! אחת הדרכים שנוכל להגן עליו היא על ידי שנשלח את הגמרא מהמדף ונתחיל ללמוד! ואם אינך ידוע ללמוד גמרא, קח חומש וקרא פסוקים בקול רם. שב על יד השולחן בסלון, אפילו לזמן קצר, ולמד. אינך מבין כיצד כל האווירה בבית הזזה משתנה. וזה כבר גורם לקב"ה לרצות לשמר את הבית הזה ולהגן עליו.

גם אם תחשוב על ה' במשך דקה אחת בלבד, שישים שניות ברצף, זה כבר הופך אותך לאדם גדול. אדם הולך ברחוב, מסביבו המון בני אדם, והוא מרגיש בלתי חשוב. אתה רוצה להיות חשוב? ברגע שתתחיל לחשוב על ה', אתה עולה בבת אחת מעלה מעלה ונמצא במקום גבוה יותר מכל הסובבים אותך. זהו מתכון מהיר להשגת חשיבות - לחשוב על הקב"ה. "אֵת ה' הַאֲמַרְתָּ הַיּוֹם... וְהַאֲמַרְךָ הַיּוֹם" (דברים כו, יז-יח).

זוהי דרך חיים הזמינה לכל אחד ואחד, צעירים וזקנים כאחד. מי שיבחר לצעוד בדרך זו יגלה עולם חדש לגמרי של עבודת ה'!

ומי שירגיל את עצמו ויאמץ אליו את דרך החיים הזו, אין ספק שיצליח בדרכו, שכן זוהי גדולה אמיתית; זו היתה גדולתם של האבות הקדושים, וזו יכולה להיות גדולתו גם כן. לא המעשים הנעלים עושים את האדם, אלא המעשים הפשוטים והרגילים, חיי היומיום, המלווים עם דבקות דעת, המביאה לגדלות אמיתית. כך תיצור את ה"אני" השלם! רק על ידי ניצול הטבע היצירתי שלי למטרה שלשמה הוא ניתן לו על ידי השי"ת.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

תיקון על ידי חיבור

הקב"ה הטביע בנו את הטבע לתקן ולהשלים, והדבר החשוב ביותר עבורנו הוא לתקן את עצמנו. דבר זה אנו לומדים ממצות ברית מילה, שבאה לה ההקדמה, "הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תְּמִים". הדרך שבה נוכל לתקן ולהשלים את עצנו היא באמצעות חשיבה תמידית על ה'.

השבוע נשתדל בלי נדר, להקדיש דקה אחת בכל יום, להתהלך לפני ה'. נזכיר לעצמנו שה' מסתכל עלינו ובוחן את מחשבותינו ומעשינו, וכל פעולה שאנחנו עושים, נעשה מתוך הכרה זו, שאנחנו עושים זאת לפני ה'. בכל מקום שבו נהיה נתהלך את ה' ונשלים את עצמנו.